

SPILLPOLITISK PLATTFORM

Vedtatt av Actis-kongressen 27.-28. april 2024

Innhold

SPILLPOLITISK PLATTFORM.....	1
Vedtatt av Actis-kongressen 27.-28. april 2024.....	1
Introduksjon.....	3
Avhengighet og problemspilling.....	4
Frivillige organisasjoner og pengespill.....	5
Forebygging.....	5
Ansvarlig spillpolitikk – den norske spillmodellen.....	6
Ansvarlighetstiltak.....	8
Spill blant barn og unge.....	9
Utsatte grupper.....	11
Arbeidsliv.....	11
Kunnskap og forskning.....	12
Markedsføring.....	13
Etablering av nye spill.....	14
Behandling.....	15

Introduksjon

1 Pengespill er en aktivitet som har fascinert mennesker i alle kulturer og gjennom
2 mange århundrer. Spill fungerer som avkobling og aktivitet, og er også en viktig
3 inntektskilde for frivilligheten. På den andre siden representerer også pengespill et
4 folkehelseproblem, fordi problemspilling og spillavhengighet får store konsekvenser
5 for den avhengige, pårørende og samfunnet.

6 KORUS definerer spillavhengighet som en tilstand der en person ikke klarer å
7 kontrollere eller begrense sitt spill, til tross for de negative konsekvensene det
8 medfører. Denne tilstanden kjennetegnes av en trang til å spille, undervurdering av
9 konsekvensene og fortsatt spilling selv om vedkommende ønsker å slutte eller
10 redusere aktiviteten. Det er også vanlig med økende grad av innsats for å oppnå
11 ønsket spenning, samt en gradvis overtakelse av personens tid og tanker av spillingen.

12 Uttrykket «å spille seg fra gård og grunn» er ikke av ny dato. Det er hovedgrunnen til
13 at de fleste land i vår del av verden regulerer pengespill og ikke overlater det til frie
14 markedskrefter. Den norske modellen innebærer at Norsk Rikstoto har monopol på
15 hestesportspill, mens det statlig eide selskapet Norsk Tipping har enerett på alle
16 andre spill bortsett fra lotterier og bingo. Norsk Tippings rolle er «å kanalisere
17 nordmenns spillelyst inn mot et moderat og ansvarlig tilbud som begrenser sosiale
18 eller samfunnsmessige problemer. En viktig del av Norsk Tippings
19 samfunnsoppdrag er at selskapet skal forebygge negative konsekvenser av
20 pengespill» (Norsk Tipping).

21 Norske spillere har tilgang til spilltilbud fra hele verden. Etterspørselen etter raske og
22 interaktive spill som er lett tilgjengelige via digitale plattformer øker, og konkurransen
23 fra aktører utenfor Norges grenser som tilbyr spill til norske spillere, er stor. Over
24 halvparten av de som ringte inn til hjelpelinjen i 2021 oppga at de spilte på
25 utenlandske operatører. Også Norsk Tippings raske spill har en bekymringsverdig høy
26 andel av risiko- og problemspillere.

27 Vi ser at grensen mellom dataspill og pengespill utviskes, ved at det kan bli store
28 økonomiske tap gjennom kjøp i spill. Dataspill kan også føre til
29 avhengighetsproblematikk og tap av kontroll over tids- og pengebruk, på samme
30 måte som ved pengespill. Actis er primært opptatt av pengespillpolitikken, men i
31 forebyggings- og behandlingsspørsmål vil også dataspillavhengighet være omfattet.

32 De fleste spillere i Norge har et uproblematisk forhold til pengespill. Det er imidlertid
33 noen som har økt risiko for å utvikle problemer med spill, og utvikler også
34 avhengighet.

35 Actis sin visjon for spillpolitikken er et samfunn der vi forebygger spillproblemer
36 og negative konsekvenser av pengespill, beskytter barn og unge, og sikrer god
37 oppfølging og behandling av de som har utviklet problemer

Avhengighet og problemspilling

38 Universitetet i Bergen (UiB) har gjennomført større befolkningsundersøkelser om
39 pengespill og dataspill i 2013, 2015, 2019 og 2022. I 2022-undersøkelsen kom det fram
40 at 23.000 personer kan karakteriseres som problemspillere, mens 93.000 er
41 moderate risikospillere. Det er en klar nedgang fra de tidligere
42 befolkningsundersøkelsene.

43 Spillavhengighet er en avhengighet på lik linje med avhengighet av alkohol og
44 narkotika. Pengespillavhengighet er en diagnose både i amerikanske, europeiske og
45 norske diagnosesystemer. Spillavhengighet karakteriseres av manglende kontroll
46 over spillingen. Spillingen dominerer livet – både tanker, følelser og atferd.

47 Hvordan arter problemspilling seg? En person med spillproblemer vil fortsette å spille
48 selv om konsekvensene av spillingen kan føre til store personlige, økonomiske og
49 sosiale problemer. Personer med spillavhengighet har ofte en urealistisk tanke om å
50 vinne tilbake de tapte pengene ved å satse enda mer, noe som forsterker
51 problemene. Mange gjør også alt for å skjule konsekvensene av spillingen sin.
52 Skammen over å spille gjør det for mange vanskelig å søke hjelp, og de søker hjelp
53 sent. Avhengigheten har derfor store økonomiske, sosiale og psykiske konsekvenser
54 for spilleren og de pårørende. Hele familien berøres ofte i form av økonomiske
55 problemer og brutte relasjoner. Mange pårørende opplever også selv å bli sykemeldt.
56 For noen går avhengigheten utover jobbsituasjonen, noe som forsterker de
57 økonomiske problemene. Arbeidsplassen kan påvirkes av en ansatt med
58 pengespillproblemer i form av spilling i arbeidstiden og mulighet for underslag. Det
59 er derfor viktig at det settes inn egne hjelpetiltak for bedrifter som har ansatte med
60 spillproblemer, på samme måte som når ansatte har rusproblemer. Dette går vi
61 nærmere inn på i avsnittet «Arbeidsliv».

62 Befolkningsundersøkelsen fra UiB viser at nordmenn blir eksponert for reklame for
63 pengespill gjennom ulike kanaler. Størst av disse er TV og internett, men de opplever
64 også markedsføring gjennom aviser, butikker og mer intenst i form av direkte
65 reklame. Befolkningsundersøkelsen viser imidlertid en signifikant nedgang i antall
66 som opplever eksponering for pengespillreklame fra norske og utenlandske aktører.
67 Regelverket for reklame har blitt skjerpet i løpet av 2023, og det vil antas å føre til
68 ytterligere reduksjoner i reklame.

69 Årsakene til at noen blir spillavhengige er komplekst, på lik linje med
70 rusmiddelavhengighet og andre typer avhengighet. Det å utvikle et problem med

71 spill kan ofte være et samspill mellom personlige disposisjoner og hvordan spillet er
 72 konstruert for å gi spilleren sterke følelsesopplevelser og spenning. Dette handler
 73 blant annet om tiden mellom innsats og respons. Lotto har lang tid mellom innsats
 74 og respons, noe som demper risikoen for avhengighet. Et mer risikofylt spill kan være
 75 rulett på nett med kort tid mellom innsats og svar, med mange «nesten vinn»-
 76 opplevelser og bruk av lyd og lyseffekter. I tillegg er innsatsen ofte tåkelagt i form av
 77 utenlandsk valuta og spill på kreditt. Samtidig sier behandlere av
 78 pengespillproblemer at de fleste spill vil kunne trigge en person med alvorlig
 79 avhengighet, fordi enhver vinningsjansje oppleves som en mulighet til å rette opp den
 80 krevende økonomiske situasjonen som er skapt av spillingen.

Frivillige organisasjoner og pengespill

81 Svært mange frivillige organisasjoner driver eller er mottaker av inntekter fra
 82 pengespill og tippemidler. En begrunnelse for det er at slike frie og forutsigbare
 83 inntekter gjør organisasjonslivet mer selvstendig. Ordningen fordrer at
 84 organisasjonene inntar en kritisk holdning til hvordan pengespillaktiviteten foregår i
 85 Norge og utfordrer frivillige organisasjoners etiske vurderinger knyttet til hva slags
 86 penger man ønsker å ta imot. Så lenge organisasjonene oppfører seg som ansvarlige
 87 mottakere og bryr seg om spillpolitikken som føres, er det en styrke for spillpolitikken
 88 at frivillige organisasjoner er mottakere.

89 Da Norge i en periode åpnet for konkurranse på spilleautomatmarkedet, der frivillige
 90 organisasjoner eide automater på lik linje med kommersielle aktører, fikk dette store
 91 konsekvenser i form av kraftig økning av mennesker med alvorlige spillproblemer.
 92 Frivillige organisasjoner og politikere så at situasjonen var uholdbar, og selv om
 93 mange organisasjoner måtte akseptere et betydelig inntektsfall, er frivillige
 94 organisasjoner i dag enstemmige i at det var riktig å avvikle spilleautomatene.

95 Actis mener at:

- 96 • Frivillige organisasjoner ikke skal finansieres på en måte som skaper flere
- 97 spillavhengige.
- 98 • Frivillige organisasjoner må være ansvarlige mottakere av tippemidler.

Forebygging

99 Spillavhengighet kan forebygges, og Actis ønsker at det forebyggende arbeidet på
 100 feltet styrkes. Forebygging dreier seg ofte om generelle tiltak på samfunnsnivå, men
 101 noe kan også gjøres mer målrettet mot enkeltgrupper som er særlig sårbare.
 102 Regjeringen har de siste årene utarbeidet handlingsplaner mot spillproblemer, og
 103 gjeldende plan utløper i 2025.

104 Tidlig identifisering og intervensjon er viktig for å begrense skadene av problematisk
 105 spillatferd. Forskning tyder på at spilleavhengige som gruppe er mer belastet med
 106 alkoholproblemer, depresjon og stresslidelser enn befolkningen for øvrig, og at det er
 107 en overrepresentasjon av personlighetsforstyrrelser, impulskontrollforstyrrelser og
 108 oppmerksomhetsforstyrrelser blant spilleavhengige. Å fange opp spilleavhengighet
 109 tidlig med ulike tiltak er derfor også god forebygging av annen avhengighet og
 110 problematikk. Tidlig intervensjon vil også bidra til å beskytte barn og unge mot
 111 utvikling av spillproblemer og avhengighet.

112 Actis mener at:

- 113 • Handlingsplanen mot spillproblemer må styrkes vesentlig og den
- 114 økonomiske rammen må styrkes.
- 115 • Spillproblemer bør løftes som et folkehelseproblem og handlingsplanen bør
- 116 inkludere tiltak som gjør at dette blir kommunisert også fra
- 117 helsemyndighetene.

Ansvarlig spillpolitikk – den norske spillmodellen

118 I utgangspunktet er det norske spillmarkedet regulert gjennom et spillmonopol.
 119 Fram til 1947 var det totalforbud mot spill med penger i Norge for å hindre at
 120 innbyggerne spilte bort pengene sine. Forbudet viste seg vanskelig å håndheve, og
 121 det ble etter hvert åpnet for pengespill gjennom et statlig monopol i 1947. Dette førte
 122 til etableringen av Norsk Tipping (pengespill) og Norsk Rikstoto (spilling på hest).
 123 Formålet med pengespillmonopolet er at det skal begrense spillingen og at det skal
 124 fungere som inntektskilde for samfunnsnyttige formål. Overskuddet fra Norsk Tipping
 125 og Norsk Rikstoto går til å finansiere idrett, kultur og humanitært arbeid.

126 Fra 1. januar 2023 erstattet pengespilloven de tre tidligere lovene som regulerte
 127 pengespill (lotteriloven, pengespilloven og totalisatorloven). Loven samler all
 128 pengespillpolitikk under Kulturdepartementet.

129 Spillmarkedet er i endring. Hovedlinjene i den norske modellen har ligget fast siden
 130 etableringen av spillmonopolet. Men som andre tjenester som kan ytes digitalt, er
 131 også spillmarkedet blitt hovedsakelig nettbasert. Der er flere leverandører av
 132 pengespill tilgjengelig for norske spillere. Det norske markedet er attraktivt, fordi vi
 133 har en nettkompetent og sterk online-kultur. I tillegg har nordmenn god kjøpekraft
 134 og spiller mye, sammenlignet med andre land.

135 De utenlandske spillselskapene som ønsker å etablere seg i Norge, har i flere år
 136 markert sin manglende respekt for regelverk og ansvarlighet gjennom massive

137 reklameframstøt mot norske spillere gjennom mer eller mindre lovlige kanaler, tilbud
138 om gratisspill og bonuser og andre lokkemidler som vi vet utfordrer dem som sliter
139 med spill. Flere uregulerte selskaper kontakter også kunder som ikke har spilt på en
140 stund, for å lokke dem til å spille igjen. Dette er ikke aktører vi ønsker i det norske
141 markedet.

142 Selv med felles regulering, med Norsk Tippings ansvarlighetsregime som standard,
143 vil en økning av antall spilltilbydere føre til økt konkurranse om spillerne og med det
144 økt spillpress og økt fare for spillproblemer. Markedslogikken som naturlig følger med
145 når man åpner for kommersielle selskap på spillområdet, vil ikke bidra til økt fokus
146 på spillansvarlighet. Spilltilbyderne som ønsker lisens i Norge, har historisk ikke
147 utmerket seg som pådrivere for økt ansvarlighet, snarere tvert imot. Fra våren 2019,
148 da de største ulovlige aktørene dannet en felles bransjeorganisasjon, Norsk
149 bransjeforening for online-spill (NBO), har de utenlandske selskapene endret taktikk.
150 NBO har lansert en egen etisk bransjestandard, der medlemmene forplikter seg til å
151 tilby kundene en rekke ansvarlighetsverktøy. Listen over tiltak er blant annet registrert
152 spilling og tilbud om frivillige innskuddsgrenser. Et annet ledd i strategien ser ut til å
153 være å holde liv i lisensdebatten gjennom søksmål, en taktikk man også så i Sverige
154 i tiden før man innførte lisens.

155 Enerettsmodellen fordrer at Norsk Tipping skal være tilbyder av de største
156 pengespillene i Norge, og ikke kommersielle aktører til privat profitt. Norsk
157 spillpolitikk har en etablert tradisjon for å sette hensynet til ansvarlighet foran andre
158 hensyn, som inntekt til gode formål eller næringshensyn. Det er avgjørende for en
159 ansvarlig spillpolitikk at prinsippet om ansvarlighet ikke svekkes.

160 Det er problematisk at den norske spillmodellen blir utfordret av aktører som ikke
161 har tillatelse til å tilby spill i Norge. Utfordringen må møtes med et sterkere vern av
162 dagens modell, ikke ved å åpne for de som i dag bryter loven for å få tilgang til det
163 norske markedet.

164 Actis mener at:

- 165 • Den norske spillmodellen er den ordningen som best ivaretar hensynet til
166 spillansvarlighet fordi at man beholder en politisk styring av feltet.
- 167 • Framtidens norske pengespillmodell må ha et ansvarlighetsnivå som tilsvarer
168 minimum ansvarlighetsnivået i dagens spillmodell.
- 169 • Raske spill med høy risiko for avhengighet, og markedsføring av disse, må
170 begrenses.
- 171 • Aktører som ikke har tillatelser i Norge, må utestenges på en mest mulig
172 hensiktsmessig måte.
- 173 • Regjeringen må sikre opprettholdelsen av DNS-blokkeringen av utenlandske
174 pengespillnettsider, samtidig som de sørger for at Lotteritilsynet har
175 tilstrekkelige ressurser for å håndheve denne blokkeringen effektivt.

- 176 • Norske myndigheter må fortsette arbeidet mot andre lands myndigheter for
- 177 å stoppe eller begrense ulovlig spillreklame gjennom kontakt med aktuelle
- 178 myndigheter og gjennomgang av regelverk på området.
- 179 • Betalingsformidlingsforbudet må effektiviseres og oppdateres for å holde tritt
- 180 med de nyeste teknologiske utviklingene.
- 181 • Norske myndigheter må informere tydeligere om at spill fra utenlandske
- 182 tilbydere er ulovlige.
- 183 • Beløpsgrensen hos Norsk Tipping bør evalueres og vurderes redusert.
- 184 • Lave beløpsgrenser på høyrisikospill må opprettholdes og videreføres.
- 185 • Det bør vurderes å slå sammen Norsk Tipping og Rikstoto for å styrke
- 186 spillmodellen og sørge for at systemer for ansvarlig spill fungerer på tvers.
- 187 • Statens pensjonsfond utland (oljefondet) skal ikke investere i internasjonale
- 188 pengespillselskaper.

189

Ansvarlighetstiltak

190 Norge ligger i dag langt framme i internasjonal målestokk når det gjelder

191 ansvarlighet. Krav om registrerte og identifiserte spillere, beløpsgrenser,

192 tidsbruksgrenser, og screening av spilleratferd er en forutsetning for å lykkes med

193 ansvarlighet og forbrukerbeskyttelse. Det ligger også mye trygghet i en

194 enerettsmodell under statlig kontroll, der eier til enhver tid har mulighet til å gripe

195 inn. Ved å åpne for en kommersiell konkurransesituasjon på spillmarkedet må alle

196 aktører kunne følge de samme spillereglene. Vi vil da miste Norsk Tipping som en

197 motor i utviklingen av ansvarlighetsregimer, og etter all sannsynlighet få et marked

198 der alle aktørene i større grad tilpasser seg regelverket – og eventuelt utnytter

199 gråsoner – i stedet for at vi har få aktører som kan pålegges å drive utvikling av

200 ansvarlighetstiltak.

201

202 Selv om Norge har gode ansvarlighetstiltak er det fortsatt noen tiltak som mangler.

203 Norsk Tipping, Rikstoto og bingospill trenger et felles register, hvor de også deler

204 beløpsgrenser. Dette ville styrket enerettsmodellen ytterligere, og forhindre spilling

205 for store summer på tvers av de ulike aktørene.

206

207 I overkant av 180 000 nordmenn spiller bingo. Dette foregår i egne lokaler der det

208 både er spilleautomater for bingospill og tradisjonell bingoaktivitet. Per 2021 finnes

209 det om lag 217 bingohaller og 48 entreprenører med løyve til å drive

210 entreprenørbingo. Entreprenørbingo hadde en omsetning på ca 5 mrd kroner i 2022.

211 I bingohallene er det 2713 belagoterminaler og ca. 6500 spilleautomater for

212 databingo. Det er aldersgrense på 18 år for å være i lokalet, og fra 1. januar 2023 har

213 det også blitt krav om registrert spill og beløpsgrense (tapsgrense) for hvor mye man

214 kan spille for per dag og måned per bingolokale i databingo.

215 En rekke lag og foreninger mottar inntekter fra bingo. Dette er penger som gir bidrag
 216 til mye positivt lokalt arbeid, men slik bingo er organisert nå, er mottak av inntekter
 217 fra denne spillingen ikke uproblematisk sett fra et spillansvarlighetsperspektiv.
 218 Undersøkelser viser at av de som har problemer med spill er det en svært stor andel
 219 som oppgir Belago og databingo som spill de spiller på. Erfaringen fra behandlere er
 220 også at bingo ofte spilles av spillere som er i en sårbar situasjon i utgangspunktet og
 221 som derfor lettere kan få problemer med spillingen.

222 Actis mener at:

- 223 • Trygghetsnivået må forbedres. Målekriteriet er antall mennesker med
 224 risikoatferd knyttet til spill. Målet bør være en halvering av antall moderat
 225 risiko- og problemspillere fra 2019-nivå 122 000 og 55 000 innen 2030.
- 226 • Trygghetsregimet for spillere må gjelde alle lovlige spill i Norge, også Rikstoto
 227 og bingotilbydere/databingo.
- 228 • Krav om registrerte spillere, felles tapsgrenser, obligatorisk PlayScan etc. må
 229 være likt hos alle lovlige tilbydere.
- 230 • Ordningen med databingoautomater må avvikles dersom entreprenørene
 231 ikke kan tilby de samme ansvarlighetsrammene som automatene fra Norsk
 232 Tipping.
- 233 • Forbudet mot ulike typer bonusordninger må opprettholdes.
- 234 • Gjeldsregisteret må evalueres jevnlig for å sikre at det fungerer på ønsket måte.
- 235 • Ordningen med «hjemmebingo», altså digitalbingo som kan spilles
 236 hjemmefra i sanntid, bør fjernes.
- 237 • Elektronisk bingospill må kobles mot et sentralt register, slik at tapsgrensene
 238 gjelder på tvers av bingohallene.
- 239 • Det skal settes inn økt innsats for å nå bingospillere med hjelpetiltak mot
 240 spillproblemer.
- 241 • Kommisjonærer og drivere av bingohaller må følge opp risikospillerne og vise
 242 videre til hjelpetiltak mot pengespillproblemer.
- 243

Spill blant barn og unge

244 Ulike former for dataspill utgjør en stor del av mange barn og unges hverdag. Vi vet
 245 at grensegangen mellom dataspill og pengespill utviskes og at barn og unge må
 246 forholde seg til mange fallgruver, deriblant ufrivillig pengebruk og problemspilling.
 247 Skolen bør være en naturlig arena for å bevisstgjøre barn og unge om ulike aspekter
 248 ved data- og pengespill, som blant annet virkemidler i reklame, tidsbruk og
 249 problemspilling.

250 En definisjon på dataspillavhengighet, som beskrevet av Bergensundersøkelsen, er
 251 overdreven og tvangsmessig bruk av dataspill som resulterer i sosiale og/eller
 252 emosjonelle problemer: Til tross for disse problemene er personen ute av stand til å

253 kontrollere sin overdrevne bruk. Selv om dataspill kan føre til dataspillavhengighet,
 254 kan det for noen være en idrett, hobby eller sosial plattform. Det er derfor viktig å
 255 fokusere på aspektene i dataspill som kan være positivt, og forebygge det negative.

256 Actis mener at:

- 257 • Temaet problemspilling bør inn i undervisningen gjennom utarbeiding av
- 258 materiell for å bevisstgjøre ungdom om avhengighet av spill/sosiale medier.
- 259 • Det skal utvikles informasjon som kan formidles via helsesøstre/helsestasjon
- 260 for ungdom, samt rådgivere i skoleverket.
- 261 • Helseesykepleier og rådgivere i skolen bør ha kjennskap til diagnosen
- 262 problemspilling og ulike hjelpetilbud.
- 263 • Fjernbaserte hjelpetilbud må gjøres mer kjent og det må utvikles et
- 264 tilsvarende lavterskeltilbud for dataspillavhengige.
- 265 • Det skal utvikles veilednings- og informasjonsmaterieell til pårørende knyttet
- 266 til dataspill.
- 267 • Kompetansen om dataspillproblematikk hos instansene som er i kontakt
- 268 med barn og unge, må styrkes.

269 Pengespill i dataspillDataspill utgjør en enorm, uregulert markedsplass hvor
 270 forbruket av penger er integrert i selve spillopplevelsen. Vi ser mange eksempler på
 271 at pengespillelementer introduseres i store og populære dataspill. Dette har ført til at
 272 skillet mellom dataspilling («gaming») og gambling er blitt mer uklart.

273 Mikrotransaksjonene i en del dataspill, der man kjøper pakker, kister (lootbokser),
 274 skins eller lignende, har tydelige likhetstrekk med tradisjonelle pengespill, selv om
 275 belønningene man kan oppnå ikke nødvendigvis har en pengeverdi utenfor spillet.I
 276 dataspill gjøres forbruk stadig mer komplekst gjennom kontinuerlige utvidelser i
 277 spillbutikker og introduksjon av sesongbaserte tilbud. Samtidig tilsløres forbruket
 278 gjennom belønningssystemer og leken markedsføring, som gir spillerne en følelse av
 279 å bli belønnet samtidig som de oppfordres til å bruke penger. Videre gjemmes ekte
 280 penger bak spillvaluta, noe som visker ut skillet mellom ekte og virtuelle penger og
 281 gjør det enkelt for spillere å investere uten å tenke på de faktiske kostnadene.

282 Mobilspill aktualiserer dette enda mer, der kjøp for store summer kan gjøres enkelt
 283 av små barn. Spillet gir deg ofte gjentatte beskjeder om at du kan kjøpe deg
 284 kosmetiske endringer eller progresjon i spillet. Kjøpene er ofte akkompagnert av
 285 blinkende lys og høy lyd, som vi fra annen spill-forskning vet gir økt sannsynlighet for
 286 å trigge spillavhengighet

287 Det er en rekke bekymringer knyttet til mikrotransaksjoner og pengespillelementer i
 288 dataspill. Det er vanskelig å sette økonomiske grenser for aktiviteten i spillene, slik
 289 man for eksempel kan og må i pengespill innenfor den norske spillmodellen/Norsk
 290 Tipping. Det finnes per i dag ikke slike begrensingsmekanismer i dataspill. Det er

291 heller ikke aldersgrenser knyttet til dataspill med pengespillelementer, og de
 292 veiledende aldersgrensene er ikke knyttet til om det ligger mikrotransaksjoner i
 293 spillet. Uten god foreldrekontroll, som forutsetter en del kunnskap, inneholder
 294 spillene i dag ikke noe reelt vern for spillerne. Actis mener at:
 295 • Pengespillelementer i dataspill bør reguleres snarest mulig.
 296 • Mikrotransaksjoner i dataspill rettet mot barn og unge bør forbys.
 297 • Det må utvikles et kontaktforum med spillforeninger, f.eks. Hyperion, og
 298 arrangører av store spillsamlinger som The gathering og tilsvarende, for å la
 299 spillerne selv formidle informasjon om hjelpelinjer, digitale behandlingstilbud
 300 etc.

Utsatte grupper

301 Internasjonale studier viser at mellom 0,8 og 5 prosent av befolkningen har
 302 spilleproblemer. En sammenstilling av 119 enkeltstående studier konkluderte med at
 303 forekomsten var høyere for ungdom enn for voksne, høyere for menn enn for kvinner
 304 og at andelen spilleavhengige hadde økt de siste 20 årene. Universitetet i Bergens
 305 siste befolkningsundersøkelse peker på de samme utsatte gruppene, og bør være
 306 førende for videre forebyggende innsats. I tillegg finner forskerne at fødested utenfor
 307 Norge (særlig land fra andre kontinenter enn Europa, Nord-Amerika og Oceania) var
 308 assosiert med høy forekomst av pengespillproblemer. Dette funnet er i tråd med
 309 internasjonale studier som viser at etniske minoriteter har høyere nivå av
 310 pengespillproblem enn den etniske majoriteten.

311 Utfra funnene i forskningen bør unge menn defineres som utsatt gruppe.
 312 Utfordringen som ligger i at etniske minoriteter har særlige vansker, må også
 313 adresseres og prioriteres i forskningen. Samtidig er det viktig med universell
 314 forebygging og å sørge for god informasjon og veiledning til pårørende.

315 Actis mener at:

- 316 • Det må utarbeides kultursensitiv og flerspråklig informasjon om
- 317 spillproblemer og hjelpetilbud.
- 318 • Helsepersonell må ha kjennskap til unge menn som en risikogruppe for
- 319 pengespillavhengighet.
- 320 • Informasjon og kampanjer må rettes spesifikt mot utsatte grupper.

Arbeidsliv

321 For arbeidslivet kan pengespillavhengighet bli et problem fordi arbeidstakere med
 322 slik avhengighet kan være ukonsentrert på jobb, fravær kan øke, og i enkelte tilfeller
 323 begås underslag for kunne spille videre.

324 Det er viktig at arbeidslivet tar pengespillproblemer på alvor. Det lar seg gjøre å lage
 325 en tilpasset Akan-avtale for å støtte medarbeidere med pengespillavhengighet. Det
 326 som skiller en Akan-avtale hvor pengespill er årsak fra en Akan-avtale om
 327 rusproblematikk, er at den ansatte skal få hjelp til å få økonomien på rett spor. Tiltak
 328 som hjelp til å refinansiere eller å søke gjeldssanering kan være viktig å få på plass før,
 329 eller parallelt med behandling. Arbeidsplassen kan sørge for å lage automatiske trekk
 330 fra lønnen slik at nødvendige utgifter som strøm, husleie m.m. blir betalt.
 331 Bedriftshelsetjeneste eller fastlege kan henvise til behandling.

332 Actis mener at:

- 333 • Akan kompetansesenters veiledningstilbud til arbeidslivet bør styrkes, slik at
 334 flere spilleavhengige fanges opp tidligere og gis god hjelp.
- 335 • Målet om at alle offentlige virksomheter skal ha forankrede retningslinjer for
 336 rusmiddelbruk og spill må tidfestes.
- 337 • Spørsmål om retningslinjer for rusmiddelbruk og spill må inkluderes i
 338 Arbeidstilsynets varslede tilsyn, og temaet bør omtales i deres ulike veiledere
 339 om HMS-arbeid.
- 340 • Rusmiddelbruk og spill må inkluderes i Nav Arbeidslivssentres relevante kurs,
 341 og IA-rådgiverne bør skoleres på dette feltet.
- 342 • Utvikle korttids behandlingstilbud, særlig rettet mot arbeidstakere med
 343 spillproblemer.

Kunnskap og forskning

344 Actis anser det som viktig å øke forskningsinnsatsen på spillavhengighetsfeltet ved at
 345 Spillforsk i Bergen og eventuelt andre miljø får langsiktig finansiering. Her kan man
 346 også sikre grunnforskning og nødvendig evaluering av hjelpetiltakene som tilbys i
 347 Norge.

348 Actis mener at:

- 349 • Kompetansesenteret for spillproblematikk som er etablert ved Universitetet i
 350 Bergen, Spillforsk, må sikres langsiktig finansiering.
- 351 • Det jevnlig bør gjennomføres kvantitative befolkningsundersøkelser og sikres
 352 sammenlignende studier med land Norge kan sammenlignes med.
- 353 • Det bør gjennomføres kvalitative undersøkelser for å hente inn spesifikk
 354 kunnskap om utsatte grupper, som minoritetsungdom, unge gutter mer
 355 generelt og nettverksspill.
- 356 • Det bør forskes mer på sammenheng mellom dataspill- og
 357 pengespillproblematikk, mikrokjøp, spilleatferd og regulerende virkemidler i
 358 spillpolitikken.

- 359 • Det bør forskes mer på hvordan familiene rundt rammes når en i familien er
360 spilleavhengig.
- 361 • Det må initieres forskning som belyser omfang og konsekvenser av
362 spillproblematikk i fengsler
- 363 • Det må initieres forskning som belyser omfang og konsekvenser av
364 spillproblematikk i idrettsmiljøer.

Markedsføring

365 Fra og med 1. januar 2021 ble det implementert en lovendring som gir Medietilsynet
366 myndighet til å pålegge norske TV-distributører å stanse all markedsføring av
367 pengespill som ikke har tillatelse i Norge. Formålet med denne loven er å redusere
368 markedsføringen av utenlandske pengespill rettet mot norske TV-seere, ettersom slik
369 markedsføring er forbudt i Norge (Medietilsynet).

370 Kringkastingsloven pålegger distributører av TV-kanaler og strømmetjenester, slik
371 som Canal Digital og Get, å hindre eller vanskeliggjøre tilgangen til markedsføring av
372 pengespill som ikke har tillatelse i Norge. Det er Medietilsynet som håndhever loven
373 og pålegger stans. Nye tall fra medietilsynet i 2023 viser at reklame for utenlandske
374 pengespill nå er helt borte fra norske skjermer. Likevel er det behov for økt kunnskap
375 siden 6 av 10 nordmenn ikke vet eller er usikre på hvilke pengespill som er tillatt og
376 ikke i Norge.

377 Mange utenlandske pengespillselskaper bruker norske skuespillere, influencere og
378 idrettsutøvere som talpersoner og «ambassadører» for å nå norske forbrukere. På
379 denne måten fremstår spillene som mer legitime og «norske», og det er vanskeligere
380 for forbrukerne å skille mellom hvilke spill som er lovlige og ikke. Den nye
381 pengespilloven gir Lotteritilsynet hjemmel til også å slå ned på medvirkning til ulovlig
382 reklame.

383 Det er mye ulovlig spillreklame på nett, gjennom annonser og i artikler og blogger
384 framstilt som redaksjonelt stoff. Uregulerte aktører har flyttet mye av
385 markedsføringen sin til internett etter strengere regulering fra medietilsynet.
386 Selskapene driver også direktemarkedsføring gjennom e-post og SMS. Bonuser, free
387 spins, sponning og produktplassing er også velkjente knep for å tiltrekke seg spillere.
388 Fra forskning vet vi at de som allerede har et problematisk forhold til spill, påvirkes i
389 større grad av reklame enn andre. Derfor må denne praksisen stanses.

390 Sosiale medier har gitt spilltilbyderne nye arenaer for markedsføring. I dag har lovlige
391 pengespill, via Norsk Tipping, reklame på for eksempel Facebook, der man sendes

392 direkte inn på Norsk Tippings sider for pengespill. Denne type markedsføring bør
393 strammes inn, fordi det påvirker unge og risikospillere i særlig høy grad.

394 Actis mener at:

- 395 • Lotteritilsynet må tilføres tilstrekkelige ressurser for å sørge for effektiv
396 håndheving av den nye pengespilloven.
- 397 • Lotteritilsynet må få tilstrekkelige midler økonomisk og juridisk til å kunne
398 gripe inn overfor norske aktører som på ulikt vis medvirker til markedsføring
399 av ulovlige spill i Norge.
- 400 • Også lovlig markedsføring må begrenses. Markedsføring av de mest
401 risikofylte spillene (raske spill) bør forbys.
- 402 • Informasjon om vintersjanser for hvert spill skal vises tydelig.
- 403 • Myndighetene bør fortsette opplysningsinnsatsen for å øke kunnskapen om
404 regelverket for reklame og spilltilbudet i Norge.
- 405 • Medietilsynet må ha tilstrekkelig med ressurser for å effektivt kunne følge
406 opp reklameforbudet.

Etablering av nye spill

407 Spillpolitikken er gradvis liberalisert de siste årene. Siden 2013 er det åpnet for
408 pokerspill og i tillegg godkjent nye lotterilisenser, hvor samlet omsetning er på 1,5
409 milliarder kroner, med en premieandel på mellom 30 – 50 prosent. Markedsføringen
410 skal begrenses til det som er nødvendig for å informere om spilltilbudet, og er etter
411 ny pengespillforskrift pålagt å være «moderat i innhold og omfang».

412 Actis ønsker en restriktiv utvikling i spilltilbudet i Norge. Behovet for å kanalisere
413 spillere til lovlige tilbud er der, men ønsket om å lede spillerne til tryggere spillformer,
414 må ikke gå på bekostning av spillansvar.

415 Norsk tipping ønsker å tilby nettbasert poker. Argumentet er at norske forbrukere da
416 får et lovlig tilbud om nettpoker. Hvis Norsk Tipping skal tilby nettpoker under
417 enerettsmodellen, vil det være viktig med strenge ansvarlighetstiltak.

418 Actis mener at:

- 419 • Spilltilbudet i Norge må følges tett politisk og følge en restriktiv linje ved
420 ønske om å utvide spilltilbudet.
- 421 • Hvis Norsk Tipping skal kunne tilby nettbasert poker, må dette ha individuelle
422 tapsgrenser på lil linje med høy-risikospill som casino og bingo.
- Hvis det blir et tilbud om nettpoker fra Norsk Tipping må dette være på en egen plattform, hvor gevinst og innskudd ikke kan brukes på andre spill. Som vil hindre nettpoker spillere å bruke gevinst på bingo eller casino.

Behandling

423 Det har vært forsket mye på behandling av pengespillavhengighet. Samlestudier har
 424 sett på ulike tilnærminger, herunder psykodynamisk behandling, kognitiv
 425 atferdsterapi, selvhjelpsprogrammer, bruk av legemidler og familierapi. Ifølge
 426 forskningen er en av de mest effektive metodene så langt kognitiv atferdsterapi.

427 Det store flertallet av pasienter som blir henvist for hjelp, og som fullfører
 428 behandlingen, synes å ha godt utbytte av behandlingen i form av fravær av eller
 429 redusert spilling, bedre kontroll på økonomien, lavere stressnivå og redusert
 430 selvmordsfare, bedre familiefungering og høyere livskvalitet. Undersøkelser viser at
 431 deltakerne i selvhjelpsgrupper også har stort utbytte av å delta i slike.

432 Spillforsk la i 2018 fram en kartlegging av behandlingsmetoder og behandlingssteder
 433 for penge- og dataspillspillproblemer. Rapporten viste at 35 av 52som står oppført
 434 med et behandlingstilbud for pengespillproblematikk, i realiteten ikke har det. For
 435 dataspillproblemetikk er tilsvarende tall 21 av 30.

436 Actis mener at:

- 437 • De ulike hjelpetiltakene som brukes i Norge må evalueres jevnlig.
- 438 • Behandlingstilbudene for pengespillavhengighet innenfor TSB bør inngå i
- 439 • det nasjonale kvalitetsregistret for behandling, KvaRus.
- 440 • Lavterskeltilbud for dataspill og pengespillproblematikk må styrkes.
- 441 • Det må ryddes opp i nettportalen helsenorge.no slik at pasienter, pårørende
- 442 • og henvisende helsepersonell kan få tilgang på korrekt og oppdatert
- 443 • informasjon og lett kan orientere seg i behandlingstilbudene som gis.
- 444 • Behandlingstilbudet til spillavhengige må være kunnskapsbasert, likeverdig
- 445 • kvalitetsmessig og landsdekkende.
- 446 • Kunnskapen om pengespillproblemer og spillbehandling må økes blant
- 447 • leger og annet helsepersonell.
- 448 • Behandling for spillavhengighet bør være en del av tverrfaglig spesialisert
- 449 • rusbehandling for å sikre sterke fagmiljøer og kompetanse som kommer
- 450 • pasientene til gode.
- 451 • Pårørende må involveres i behandlingen og også gis selvstendige
- 452 • pasientrettigheter.
- 453 • Det må gis mer støtte til selvhjelpsgrupper og pårørendegrupper.
- 454 • Brukerstemmer må høres i relevante spørsmål ved behandlingsstedene.
- 455 • Det må tilrettelegges for at pasienter kan benytte seg av behandlingstilbud
- 456 • uavhengig av bosted.
- 457 • Det bør forskes mer på forebygging av spillproblemer slik at vi vet hvilke
- 458 • forebyggingstiltak som fungerer.